

NNH's

Utdanningsdokument

og

kvalitetssikringsprogram

**Mål og visjoner for naturmedisinsk
utdanning**

©Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjon 2004

Forord

Del I i NNHs utdanningsdokument skisserer hvilken basiskunnskap en naturterapeut må ha for å kunne titulere seg som Naturterapeut NNH uavhengig hvilke(n) terapiform den enkelte senere velger å spesialisere seg i.

Del II omhandler retningslinjer og krav for hver terapiform som NNH i dag organiserer.

Del III henvender seg først og fremst til undervisningsinstitusjoner.

NNHs utdanningsdokument inneholder også forslag til hvilke overgangsordninger som bør gjelde for terapeuter som har sin kunnskap fra før dette dokument trer i kraft.

Avsnittet som omhandler visjoner og mål, er NNHs vurderinger for hvordan en naturterapeuts utdanning best kan integreres i det norske gradssystemet.

Dette dokumentet er et resultat av en lengre prosess internt i Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjon gjennom prosjektgruppen strategi/politikk.

Dokumentet ble vedtatt som gjeldende retningslinjer på NNHs landsmøte 2004. Endringer i løpet av 2004-2005 ble redegjort for på landsmøtet 2005. For spesifisering av endringer, se kap. IV punkt f.

Endringer pr. 10. febr. 2006 blir redegjort for på landsmøtet 2006. For spesifisering av endringer, se Kap. IV pkt. g.

Oslo, mars 2006
Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjon.

John Petter Lindeland
Leder NNH

Innholdsregister	
Forord	2
Innholdsregister	3
Idègrunnlag	4
I. En naturterapeuts grunnutdannelse	6
Innledning	
a. Oversiktsplan	7
b. Generelle fag/VEKS-fag	8
c. Naturmedisinsk grunnutdanning	9
d. Naturvitenskapelige/grunnmedisinske fag	12
e. Studielengde	13
II. Krav og retningslinjer for utdannelse i naturmedisinske terapifag	14
Innledning	
a. Soneterapi og refleksologi	
b. Akupunktur	
c. Homøopati	
d. Naturmedisinsk aromaterapi	
e. Polaritetsterapi	
f. Biopati	
g. Etc.....	
III. Kurskontekst og struktur	15
Innledning	
a. Lærerkvalifikasjoner	16
b. Læringsstrategier og undervisningsmetoder	16
c. Eksamen/prøver	17
d. Sensorarbeid, vitnemål og karakterskala	18
e. Nasjonale kunnskapsmålinger	18
f. Presentasjon av et studie	19
g. Praksisordninger	21
h. Fordypningsoppgave	22
i. Opptakskrav og realkompetanse	22
j. Videreutdanning	22
k. Lokalteter	23
l. Skolestruktur og studentrepresentasjon	24
IV. Appendix	24
a. Overgangsordninger	25
b. Tittelbruk	25
c. Visjoner og mål	26
d. Godkjenning av utenlandske utdanninger	30
e. Individuell godkjenning	30
f. Vedlegg Generelle fag/VEKS-fag	30
g. Bibliografi	34
h. Endringer og revisjon	40

Idègrunnlag

Innledning

NNHs utdanningsdokument bygger på de mål og visjoner som kommer fram i NNHs Kommunikasjonsstrategi/handlingsplan 2003-2008. Denne ble vedtatt på landsmøtet høsten 2002. Disse mål og visjoner er kort skissert:

- Vi ønsker både å være et supplement og et sidestilt behandlingstilbud.
- Utøvere av naturmedisin bør ha en ensartet beskyttet tittel.
- Terapiformene bør nevnes som terapiformer og ikke som titler.
- Det er meget viktig at grunnleggende naturmedisinske kunnskaper er basis i vår utdanning. Derfor må utdanningen i naturvitenskapelige og naturmedisinske fag balanseres. Denne balansen må ikke forrykkes. Utdanningen må også rettes inn mot at vi utvikler en god kommunikasjon mellom naturmedisin og skolemedisin.
- Det bør utvikles en egen lov for yrkesmessig utøvelse av naturmedisin.
- NNH har ønske og visjon om et "flerhelsevesen"
- En naturterapeut må kunne arbeide selvstendig.

Fellesnevner

Alle levende organismer har evne til å hele skader og derved gjenvinne sin anatomiske og funksjonelle integritet. Ofte benevnes dette som selvhelbredelse. Under ulike sykdomstilstander må organismen av og til understøttes for at denne selvhelbredelsen skal skje optimalt. Mange av disse understøttelsesmetodene er utviklet innen den naturmedisinske tradisjonen, og bruken av disse er stigende i befolkningen.

De ulike naturmedisinske terapiformene kan være svært ulike i sin praktiske utøvelse, men virkningsmekanismene vil være de samme. Forklaringsmodellene de bygger på er sammensatt av ulike begreper, mest bestemt ut ifra hvilken kultur de har oppstått i og hvilken teknikk/redskap som blir anvendt. Likevel er også her fellesnevneren slående. Sammen vil de komplettere hverandre, og derved danne forståelsesmodeller som vil kunne innvirke positivt på den praktiske utøvelsen av de enkelte terapiformene.

Et eksempel her kan være tradisjonell kinesisk medisin (TCM/TKM). Mye av basiskunnskapen eller forklaringsmodellene innenfor TCM/TKM kan brukes og blir i dag brukt innen en rekke terapiformer som et teoretisk grunnlag for både virkningsmekanisme, diagnose og praktisk utøvelse. Vi kan her kort nevne organur, meridianlære, fem-element loven, energibegreper o.l. Et annet eksempel er homøopati. De første 71 paragrafene i den homøopatiske grunnboken Organon, er generelle definisjoner og forklaringsmodeller om sykdom, sunnhet og prinsipper for hvordan en syk organisme kan gjenvinne helse.

Utdanningsnivå

NNH har som mål å organisere naturmedisinere med et høyt utdanningsnivå. Vi ser det ikke som formålstjenlig å differensiere ulike nivåer. De enkelte utdanningsinstitusjonene må selv eventuelt oppjustere sitt nivå til det som organisasjonen fastsetter når det gjelder de(n) terapiformen(e) det skal søkes om godkjenning for.

Utdanningsnivå og lengde vil selvsagt variere mye avhengig av hvilke(n) terapiform(er) den enkelte velger. De som i dag utøver naturmedisinske metoder kan deles inn i tre hovedgrupperinger.

Helsepersonell som benytter naturmedisinske metoder	Naturterapeuter	Velværeterapeuter som benytter naturmedisinske metoder

NNH mener at leger, fysioterapeuter, sykepleiere og annet helsepersonell må underlegges de samme utdanningskriterier som en naturmedisiner for å utøve naturmedisinske terapiformer.

Enkelte velværetapeuter utøver også naturmedisinske metoder. Det oppfatter NNH som positivt, men anser at det ikke er organisasjonens oppgave å definere hvilket nivå utdanning av disse terapeuter skal ha.

Flerhelsevesen

Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjon har en visjon om et «flerhelsevesen». (Jfr. NNHs kommunikasjonsstrategi). Dette vil innebære at pasienten skal kunne velge den behandlingsform som vedkommende måtte ønske. En forutsetning vil være at det utvikles en god kommunikasjon mellom skolemedisin og naturmedisin. Avstanden er på enkelte områder ikke avskrekkende, men i de grunnleggende forståelsesmodellene kan avstanden virke stor. Derfor trengs det undervisning innen begge tradisjoner i endel grunnleggende temaer for å øke forståelsen for hverandres tenkemåter. NNH har liten tro på at det går an å forene de to tenkemåtene, men at det heller bør arbeides med å få gjensidig respekt for hverandre. På den måten kan en få integrert naturmedisin inn i et totalt helsetilbud og derigjennom få utnyttet potensialet i begge modeller til beste for pasienten.

Naturmedisinske/naturvitenskaplige fag

Det er en tendens blant enkelte organisasjoner og terapeuter til å ville oppgradere de naturvitenskapelige fagområdene framfor de naturmedisinske fagene/forståelsesmodellene. Bakgrunnen er ønsket eller troen på at en slik strategi vil føre til en raskere prosess når det gjelder godkjenning/autorisasjon.

Dette er etter NNHs oppfatning en meget uheldig utvikling. Skal naturmedisinen i fremtiden bevare sin identitet og egenart og fremstå som både et supplement og et sidestilt behandlingstilbud, er det av stor viktighet at vi utvikler en utdanning basert på våre behov. Det er meget viktig at grunnleggende naturmedisinsk kunnskap er basis i vår utdanning. Derfor må utdanningen i naturvitenskapelige og naturmedisinske fag balanseres. Denne balansen må ikke forrykkes.

Kvalitetsikring og rammevilkår

NNH vil i sin kvalitetsikring av den enkelte søker eller undervisningsinstitusjon legge seg på et faglig forsvarlig nivå som ivaretar pasientens krav om profesjonell behandling, men samtidig ikke med slike krav at det vil føre den enkelte ut i et økonomisk uføre med hensyn til den markedssituasjonen naturmedisinen i dag opererer under. Foreløpig er det ingen offentlig støtte til selve utdanningen. Det er heller ingen offentlige tilskudd til drift eller etablering av praksis. Som evt. godkjent terapeut, vil man derfor møte en markedssituasjon som overlater alt ansvaret til den enkelte.

Dersom samfunnet, gjennom de folkevalgte beslutningsorganer, i fremtiden bestemmer seg for å bruke større ressurser på naturmedisinen, vil utdanningskravene nødvendigvis endres i takt med disse. Inntil dette skjer, må vi som ansvarlig organisasjon forholde oss til den

virkeligheten vi har nå. Å skape utdanningsmessige luftslott er verken pasient eller terapeut tjent med.

Under del III. Appendix - drøfter vi bl.a. visjoner framover ut ifrå hvilke forutsetninger og rammevilkår samfunnet gir oss.

I. En naturterapeuts grunnutdannelse

Innledning

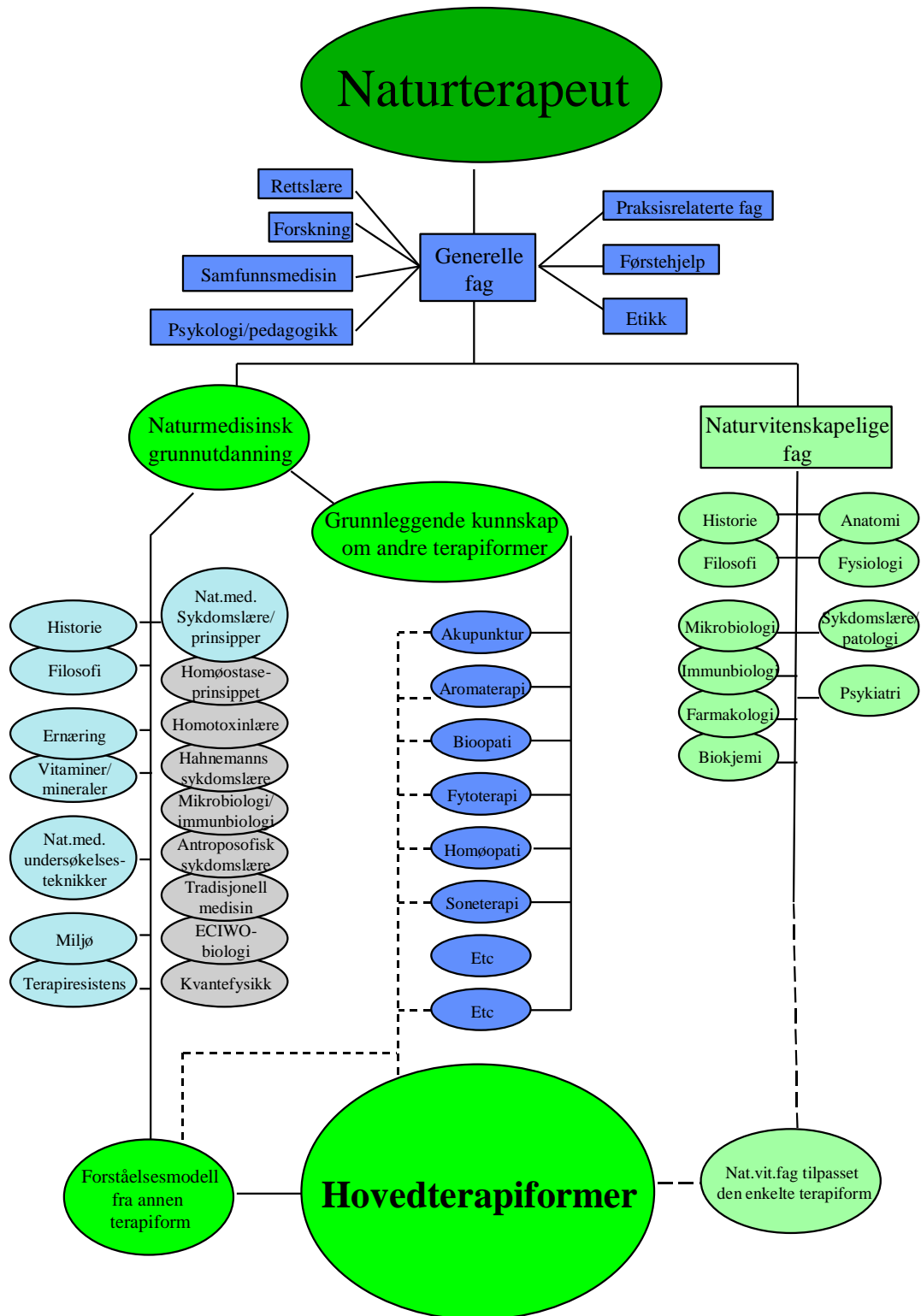
Intensjonen med å skape en felles plattform for alle som vil studere naturmedisinske fag er bl.a. å:

- Utvikle terapeuter som har en forståelse for hovedprinsippene innen naturmedisinen.
- Forståelse av hva en kur som leder fram til bedre helse er.
- Forståelse av forskjellen mellom naturmedisinsk tenkning og det som synliggjør seg i den etablerte medisinen.
- Utvikle en kritisk tenkning til både seg selv, sitt eget fag, etablerte sannheter og nyere forskning/kunnskap.
- Lære om styrker og begrensninger ved ulike terapiformer.
- Lære om sin egen begrensning.
- Skape grunnlag for en fruktbar kommunikasjon med andre fagprofesjoner innen den etablerte helsevesenet og naturmedisinen.
- Utdanne terapeuter med en høy etisk standard.

Det naturmedisinske landskapet er i dag preget av mange aktører innen utdanningsfeltet. Noen av disse har et helhetlig syn på hva innholdet i en utdannelse for en naturterapeut bør være og har utviklet studieplaner som innlemmer disse elementene i et totalt studiekonsept. Andre aktører har mer framstått som kursbedrifter med enkeltstående kurs av ulik kvalitet og lengde. Modulbyggingen har stort sett bestått av terapifag og naturvitenskapelige fag. Innslaget av generelle fag og naturmedisinsk grunnforståelse har ikke vært prioritert. Dette har nok ikke vært motivert ut ifrå uvilje, men er heller et resultat av lite bevissthet både fra kursbedriftene selv og fra organisasjoner som burde ha vært premissleverandører til en slik prosess.

NNHs håp er at dette dokumentet skal være en viktig bidragsyter til denne prosessen som nødvendigvis må revideres med jevne mellomrom.

a. Oversiktsplan.

Studieområder

Når det gjelder studieområder, er disse med vilje nevnt i stikkordsform. I en studieplan skal imidlertid disse beskrives mer i detalj. Studieområder må også sees i sammenheng med bibliografien til hvert enkelt fagområde. Her vil både skole, lærer og student få tilgang på litteraturhenvisninger som vil kunne danne grunnlag for studieplanen og lesepensum.

Modulbygging

I dette dokumentet skisserer innholdsregisteret en kronologisk orden som begynner med generelle fag, naturmedisinske grunnfag, naturvitenskapelige fag og tilslutt naturmedisinske terapifag. Denne kronologien er ikke ment å være en fast form som må følges slavisk. Det må være rom for bl.a. modulbygging der kronologien kan variere både ut ifra praktiske forhold og/eller pedagogiske hensyn.

b. Generelle fag/VEKS-fag

Se også kap. IV. Appendix – pkt. f. Vedlegg Generelle fag/VEKS-fag

Innledning

En kvalifisert naturmedisinsk terapeut bør ha kunnskap om sin egen plass i forhold til helsevesenet spesielt og samfunnet generelt. Det er enhvers plikt å orientere seg i forhold til de lover og regler som samfunnet har vedtatt.

Å skape sin egen arbeidsplass kan by på mange utfordringer. Å møte disse med kunnskap vil gjøre det lettere å takle slike utfordringer.

Når det gjelder forskning, er det viktig å vektlegge terminologi og de spesielle utfordringer som naturmedisinen står overfor på dette feltet.

Etiske problemstillinger er noe en terapeut vil stå overfor hver dag i sin praksis. Mange av disse problemstillingene er nedfelt i lovverket, mens andre vil være av mer generell moralsk karakter. Å bevisstgjøre disse, vil hjelpe den enkelte til bedre å foreta de valg som er til beste for pasienten og seg selv.

Studieområder:

Rettslære

- Lov om alternativ behandling
- Helsepersonelloven
- Generell ansvarsforhold/forsikring
- Regnskapslov
- Lov om journalføring

Praksisrelaterte fag

- Hvordan drive en naturmedisinsk praksis
- Journalføring
- Regnskap
- Markedsføring
- Økonomi

Forskning

- Vitenskapsfilosofi/teorier
- Terminologi
- Hvordan finne og bruke kilder
- Metodologier
- Naturmedisinsk forskning

Etikk

- Taushetsplikt
- Forholdet pasient/terapeut
- Egen begrensing
- Ethiske problemstillinger ved alvorlig sykdom
- Økonomi

Psykologi og pedagogikk

- Personlighets- og utviklingspsykologi
- Behandlingspsykologi
- Pasientundervisning
 - o Veiledning
 - o Rådgivning
 - o Helseopplysning
- Kommunikasjons- og relasjonslære

c. Naturmedisinsk grunnutdanning

Innledning

Skal naturmedisinen ha en berettigelse som selvstendig fagområde i framtiden, er utvikling av en naturmedisinsk terminologi en forutsetning. Denne bør tuftes på erkjennelser både fra det naturvitenskapelige området og naturmedisinens egne erfaringer og vitenskapelige arbeider.

Det viktigste formålet med en naturmedisinsk grunnutdanning blir derfor tilegnelse av et begrepsapparat som gjør den uteksaminerte studenten i stand til å kommunisere både med omverdenen, pasienten og seg selv. I dette bør det også ligge implisitt at et begrepsapparat eller forklaringsmodeller ikke er statiske størrelser, men vil måtte forandres eller omarbeides etter hvert som vår erkjennelse utvikler seg. Begreper og forklaringsmodeller er nyttige som rammer rundt våre erfaringer eller tankebestrebelse, men de er ikke virkeligheten selv.

Med dette som utgangspunkt, kan studenten på en fordomsfri måte tilegne seg de forklaringsmodeller som er samlet i de enkelte terapiformer eller andre beslektede fagområder.

Når det gjelder naturmedisinsk diagnostikk, er det viktig at studenten lærer om de ulike patologiske utviklingsnivåer for derved å kunne kommunisere på en forståelig måte de

resultatene en kommer fram til – både til pasient og annet helsepersonell. Det er spesielt viktig å utvikle et språk for sykdomsbilder i den tidlige utviklingsfasen. Her kan formforandringene være av en slik karakter at vanlig medisinsk diagnostikk/terminologi ikke strekker til. Studenten skal da få kunnskap om hvordan slike tilstander kan uttrykkes gjennom ulike naturmedisinske forståelsesmodeller/terminologier.

Studieområder:

Historie/filosofi

- Generell medisinsk historie
- Naturmedisinsk historie
- Enkelte terapiformers historie
- Konflikten mellom naturmedisin og skolemedisin
- Hippokratisk medisin
- Paracelsus
- Empirisme og rasjonalisme
- Vitalisme
- Hva er helse og sykdom
- Samspillet mellom natur og mennesket

Naturmedisinsk sykdomslære/prinsipper

- Homøostaseprinsippet

- Homotoxinlære
 - o Historie
 - o Faselære
 - o Progressiv vikarisasjon/regressiv vikarisasjon
 - o Avgiftning

- Samuel Hahnemanns sykdomslære
 - o Miasmeteori – kroniske sykdommer
 - o Organon - §1 til og med §71

- Mikrobiologi/immunbiologi
 - o Historie
 - o Monomorfisme
 - o Pleomorfisme
 - o Mikroorganismers utviklingssyklus
 - o Symbioselikevekt

- Antroposofisk sykdomslære
 - o Menneskets vesensledd
 - o Elementlære
 - o Makrokosmos/mikrokosmos
 - o Sykdomsforståelse/behandlingsteori

- Tradisjonell medisin
 - o 5-elementslære
 - o Organur
 - o Meridianlære
 - o Yin/Yang
 - o Qi
 - o Tradisjonell kinesisk medisin (TCM)

- ECIWO-biologi
 - o Teoretisk grunnlag
 - o Eciwo og tradisjonell kinesisk medisin (TCM)
 - o Praktiske anvendelser

Ernæring

- Generell ernæringslære og ernæringsfysiologi
- Vitaminer/mineraler
- Diett under sykdom
- Dyrkningsmetoder og kvalitet
- Urter

Kvantefysikk

- Kaosteorier
- Bioenergetisk forståelsesmodell
- Fysikalske og ikke-fysikalske dimensjoner – ulike nivåer
- Emergens prinsippet

Miljøbelastninger

- Miljøbelastninger i jord, luft, vann og hus
- Naturlige og menneskeskapt strålingsfarer
- Naturmedisinsk tilnærming til problemområdet

Helsebevissthet/årsaker til terapieresistens

- Psykososiale forhold
- Kulturelle forhold
- Medisinbruk
- Traumer
 - o psykisk/fysisk
- Miljøbelastninger
- Vaksiner
- Biologi/genetikk
- Kosthold/søvn/mosjon/frisk luft

Naturmedisinsk diagnostikk/undersøkelsesteknikker

- Iris
- Tenner
- Ansikt
- Rygg
- Andre sonerområder

Grunnleggende kunnskaper om andre terapiformer

- Akupunktur
- Naturmedisinsk Aromaterapi
- Biopati
- Fytoterapi
- Homøopati
- Kinesiologi
- Soneterapi
- Etc.

d. Naturvitenskapelige/grunnmedisinske fag

Innledning

Undervisning i anatomi, fysiologi og patologi skal gi studenten grundige kunnskaper om hvordan organismen fungerer ut ifra en naturvitenskapelig forståelsesmodell. Kunnskapsomfanget skal være på et slikt nivå at det gir terapeuten grunnlag for å vurdere kontraindikasjoner i forhold til ulike sykdomstilfeller og eventuelt sende pasienten videre til mer adekvat behandling.

En slik kunnskap vil også gjøre kommunikasjonen med det ordinære helsevesenet lettere. Det vil også gjøre det lettere å skille hva som er kollektive uttrykk i en viss sykdomsdiagnose og hva som er individuelle sykdomsuttrykk. Dette kan ha stor betydning for behandlingsstrategien innen mange naturmedisinske terapiformer.

Hovedtanken når det gjelder undervisningen i den naturmedisinske forståelsesmodellen er å vurdere anatomiske og fysiologiske/patologiske prosesser i en helhetlig sammenheng. Konsekvensen av en slik tilnærming skulle tilsi at en undervisning burde begynne med å skissere generelle prinsipper for hvordan anatomiske (form) forandringer fører til fysiologiske/patologiske forandringer (funksjon/egenskap) og omvendt. Undervisningen burde gå fra det generelle/prinsipielle til det spesielle/detaljerte.

NNH har vurdert studieomfanget i dette faget til 300 forelesingstimer eller tilsvarende 30 studiepoeng i høgskolesystemet.

Studieområder:

Historie/filosofi

- Generell medisinsk historie
- Norsk folkemedisin

Anatomi/fysiologi

Sykdomslære/patologi

Mikrobiologi

Immunbiologi

Biokjemi

Farmakologi

- Terminologi
- Basiskunnskap om Felleskatalogen
- Bivirkninger

Psykatri

- Kjennskap til de viktigste psykiatriske sykdommer

Samfunnsmedisin

- Terminologi
- Helseutvikling
- Samfunnsforandringer og helse
- Arbeid og helse
- Rusmiddelproblematikk
- Helsevesenets organisering
- Epidemiologi
- Forebyggende arbeid

Førstehjelp

- Grunnleggende førstehjelpskunnskap

Endring av omfang i naturvitenskapelige fag

Sentralstyret i NNH kan i vedtak gjøre unntak for nevnte krav i naturvitenskapelige/grunnterapeutiske fag. Søkere eller faggrupperinger må grunngi behovet for unntak eller endring og tydelig framføre dette i målformuleringen i studieplan/fagretningslinjen.

e. Studielengde

Innledning

Læring er et livslangt prosjekt. Institusjonaliserte studier kan være en del av dette prosjektet, men innenfor et avgrenset område og omfang. En fagutdanning kan aldri romme alle aspekter ved et fag, spesielt det som er knyttet til den praktiske utførelsen. Denne må øves og atter øves.

Et studie er med andre ord et kompromiss mellom det nødvendige og det ønskelige innenfor de rammevilkår som samfunnet eller andre organer har satt. Jfr. det som er skrevet under Idègrunnlag – kvalitetsikring og rammevilkår s. 5.

Å skissere et studieomfang ved å synliggjøre dette gjennom antall forelesningstimer, er og blir en unøyaktig framstilling. Ved de fleste offentlige undervisningsinstitusjoner er kravet til antall

forelesningstimer nedtonet i forhold til andre innlæringsmetoder. Kodene for studieomfang er derfor benevnt med studiepoeng. Dette er en kombinasjon av forelesningstimer, pensumssider og andre innlæringspraksiser.

I flere land er det nå vanlig at man går bort fra utarbeidelse av utdanningskrav og mer i retning av standard for kompetanse. Det vil si at det skal defineres hva en fagutdannet skal kunne, istedenfor å si hvordan han eller hun skal lære det.

Når det gjelder naturvitenskapelige/grunnmedisinske fag, er som nevnt studieomfanget satt til 300 forelesningstimer eller tilsvarende 30 studiepoeng i høgskolesystemet. Dersom en del av undervisningen er internett-basert, er NNH av den oppfatning av at en del av fagfeltet ikke egner seg for denne undervisningsformen. Dette gjelder spesielt patologidelen og undersøkelsesmetoder/teknikker.

De 300 forelesningstimene som er nevnt, er vurdert ut fra de erfaringer flere skoler har i forhold til gjennomføring av nevnte krav. Ved bruk av andre pedagogiske metoder enn forelesinger, kan godkjenningsskomiteen gjøre unntak for dette tallet. I studieplanen må det i tilfelle gis en utførlig beskrivelse av hvordan dette er tenkt gjennomført. Dette gjelder også for alle andre fag.

Rammetimetall

Med de innledende bemerkninger som utgangspunkt, vil NNH komme med følgende retningslinjer når det gjelder minimum rammetall for forelesningstimer:

Generelle fag/VEKS-fag	50 timer
Naturmedisinske grunnfag	110 timer
Naturvitenskapelige/grunnmedisinske fag	<u>300 timer</u>
Sum	460 timer

Gjennomsnittlig egenstudietimer	
Faktor 1,1 x 460 timer	<u>506 timer</u>
Total sum	<u><u>966 timer</u></u>

Egenstudietimefaktoren er vurdert ut ifra at de fleste naturmedisinske studier er deltidsstudier og må egenfinansieres. Dette betyr for de fleste studenter fulltid – eller deltidsarbeid ved siden av studiene.

II. Krav om retningslinjer for utdanning i naturmedisinske terapifag.

Innledning

NNH er en hovedorganisasjon som organiserer mange terapiformer. Strukturen i organisasjonen er derfor at hver terapiform har sin faggruppe. Disse faggruppene har et styre som tar seg av de aktuelle oppgavene som vedrører det respektive faget. Medlemmene til styret velges av faggruppens medlemmer.

Hver faggruppe er ansvarlig for å utarbeide retningslinjer og krav til utdanning og godkjenning. Disse blir lagt til grunn når godkjenningskomiteen skal vurdere nye søkere som ønsker medlemskap i NNH.

Vedlagt følger retningslinjer og krav til de naturmedisinske fagene som NNH i dag organiserer.

Soneterapi

Polaritetsterapi

Akupunktur

Homøopati

Aromaterapi

Biopati

Fytoterapi

Etc.

III. Kurskontekst og struktur

Innledning

Kurskontekst og struktur henvender seg spesielt til undervisningsinstitusjoner og er NNHs program for kvalitetssikring av disse. Det er et håp at et slikt kvalitetssikringsprogram skal være med på å klargjøre hvor organisasjonen står i forhold til de mange aspekter som drift av en skole innebærer. NNH ønsker profesjonelle aktører på dette området som klarer å gjennomføre det som ligger nedfelt i den enkelte studieplan.

Tiltak

Et kvalitetssikringsprogram bør omhandle forhold som berører

- utøverorganisasjonen
- studenten
- undervisningsinstitusjonen

Programmet skal inneholde rettigheter og plikter de enkelte ledd har.

a. Lærerkvalifikasjoner

Innledning

Pr. i dag eksisterer det ikke institusjoner som utdanner lærere i naturmedisinske fag. De aller fleste som i dag underviser i disse fagene er terapeuter som ikke har noen formell pedagogisk bakgrunn.

Ønskemålet framover er å kunne tilby studenter faglig kompetente naturmedisinske lærere med pedagogisk kunnskap. Inntil dette er en realitet, ser NNH det likevel som nødvendig å kvalitetssikre dette området ut ifra dagens situasjon.

Kvalifikasjoner/krav til lærere:

- en lærer må ha utdanning som tilfredstiller NNHs krav til terapeutmedlemskap i de respektive fagene det undervises i og dokumentere fulltidspraksis i minst 5 år. Det kan gjøres unntak for dette kravet.
- en lærer i terapirelaterte fag bør fortsatt opprettholde en praksis som tilsvarer 1/3 av fulltid eller på annen måte holde seg oppdatert i faget.
- en lærer/fagansvarlig i naturvitenskapelige fag må ha den samme formelle utdanningen som kreves i det offentlig høyskole – og universitetssystemet.

Oppfordring til skoler:

- skape gode kollegier som kan utveksle pedagogiske erfaringer
- gi støtte til pedagogisk opplæring
- gjøre bruk av evalueringsskjema der studentene kan være med å kvalitetssikre den enkelte lærer

b. Læringsstrategier og undervisningsmetoder

Innledning

Utgangspunktet for all læring er lærevillighet/motivasjon. Uten denne grunninnstillingen er læringspotensialet begrenset. Læringsstrategier og undervisningsmetoder skal understøtte denne grunninnstillingen.

Vi har i dag mange pedagogiske metoder som er mer eller mindre godt utprøvd. Noen vil passe i enkelte sammenhenger, men være uegnet i andre.

De ulike naturmedisinske terapiformene vil kreve forskjellige pedagogiske tiltak. Noen er mer praktisk orienterte fag, mens andre kan fordre en større grad av teoretiske og analyserende evner.

Utfordringen må være:

- å tilby ulike innlæringsmetoder
- og oppfordre studentene til å utvikle egne tilpassede metoder
- og å tilpasse undervisningen slik at studentene er profesjonelle praktikere ved fullført studie

Undervisningsmetoder:

- forelesinger
- hjemmestudier
- kollokviegrupper
- gruppe/enkeltundervisning med veileder
- klinisk arbeid med pasienter
- kunstneriske tilnærminger
- andre

I dag er de fleste naturmedisinske skoler deltidbasert; ofte helgebaseret eller i avgrensede tidsrom. En slik studieform setter selvsagt grenser for hvilke muligheter en har for pedagogisk eksperimentering/utprøving. På den annen side opplever vi at lærevilligheten blant naturmedisinske studenter er stor, slik at dette opphever en del av disse begrensningene. Dette bør imidlertid ikke forhindre skolene i å revidere eller tenke igjennom sine læringsstrategier eller undervisningsmetoder. Det meste kan bli bedre.

Antall elever i klassen bør tilpasses faget.

c. Eksamen/prøver

Innledning

Måling av kunnskapsnivået hos den enkelte student vil alltid være todelt. For skolen, som ansvarlig utdanningsinstitusjon, vil en slik måling være en kontroll på om studenten tilfredstiller det kunnskapsnivået som ligger nedfelt i studieplanen. For studenten, vil prøver/eksamener være et korrektiv til hvilke områder i studieplanen hun/han bør øke arbeidsinnsatsen i.

Kunnskapsmåling bør også reflektere at studentene skal ut i en arbeidssituasjon hvor kommunikasjon med andre mennesker står sentralt.

Metoder for kunnskapsmåling

Valg av metode for kunnskapsmåling avhenger av hva slags pedagogikk den enkelte skole velger å følge.

Eksempler:

- Arbeidsbøker/loggbøker

- Skriftlige prøver, med spørsmål eller multiple choice
- Muntlig eksaminering
- Hjemmeoppgaver
- Praktiske tester
- Prosjektoppgaver
- Foredrag/presentasjon i plenum
- Papirkasus
- Gruppeoppgaver
- Frie oppgaver med selvvalgt tema
- Andre

d. Sensorarbeid, vitnemål og karakterskala.

Som et ledd i realiseringen av nasjonale kunnskapsmålinger, kan krav om en standardisering av sensorarbeidet være et første skritt.

Krav til sensor:

- vedkommende må tilfredstille NNHs krav til terapeutmedlemskap i det aktuelle eksamensfaget. Det kan gjøres unntak for dette dersom vedkommende dokumenterer kompetanse i faget som tilfredstiller NNHs krav.
- bør ha vært i heldagspraksis i minst 5 år
- være uhildet i forhold til den aktuelle undervisningsinstitusjonen
- gjennomgått sensorkurs i regi av NNHs fagseksjoner
- i naturvitenskapelige fag skal sensor ha de samme kvalifikasjoner som det stilles til lærere i dette faget – jfr. Kap. III pkt. a. Lærerkvalifikasjoner.

Krav til skolene:

- stille til disposisjon egnede eksamenslokaler
- gi sensor tilgang til benyttet undervisningsmateriell i faget innen rimelig tid
- utarbeide vitnemål. Eget vitnemål skal gis for hver enkelt fagretning. Vitnemålet bør inneholde følgende: navn, fødselsdato, fag/fagemner med angitt forelesningstid, pensumlitteratur, informasjon om karakterskala, karakterer, selvstudie, innleverte oppgaver/og eller klinisk praksis/klientveiledning, fraværspersent, navn på undervisningsansvarlig, navn på undervisningsansvarlig og skoleleder/rektor med

underskrift. Dersom skolen har foretatt realkompetansevurdering, bør dette også beskrives på vitnemålet.

- karaktersystem. Skolens karaktersystem bør speile eller kunne sammenlignes med det som eksisterer i det offentlige utdanningssystemet. Skolen kan selv velge karakterskala.

NNH fastsetter et standardsalær for sensorarbeid som skolene må forholde seg til.

e. Nasjonale kunnskapsmålinger

I dag er det mange skoler som underviser i naturmedisinske fag. Dette er i seg selv et positivt element ved at det skapes mangfold spesielt i det pedagogiske feltet. I det faglige feltet kan det imidlertid være store svakheter som kan være vanskelig å avdekke.

Kvalitetssikringen av skoler som vil godkjennes av en organisasjon er stort sett rettet mot å evaluere studieplanen. Dette blir en ensidig fokusering som ikke tar hensyn til kanskje det viktigste i en kvalitetsvurdering: hva kan studenten når hun/han er ferdig med studiet?

Det bør derfor være et mål å skape nasjonale kunnskapsmålinger som er felles for alle skoler. Dette vil forhåpentligvis også gjøre slutt på stridigheter innad i miljøet om hvem som har den beste skolen. Det avgjørende bør være hvilke kunnskaper og ferdigheter den enkelte kandidaten sitter inn med, og ikke hvilken skole hun/han har gått på eller hvor mange forelesingstimer studieplanen har. Skolene må fortsatt beholde sin pedagogiske frihet og utarbeide studieplaner ut ifra det.

For enkelte terapiformer kan en nasjonal kunnskapsmåling være vanskelig å gjennomføre. Innen de forskjellige fagene kan det være ulike retninger både når det gjelder forståelsesmodeller og arbeidsteknikk. Det burde likevel være mulig å bli enige om grunnelementer i fagene som kan være gjenstand for nasjonale kunnskapsmålinger.

Mål framover:

- etablere et organ for nasjonal kunnskapsmåling bestående av skoler og fagorganisasjone.

f. Presentasjon og evaluering av studie/undervisning

Innledning

Studieplanen er ofte den første kontakten studenten har med skolen. Det er derfor av stor viktighet at denne planen er redelig og ikke villeder søkeren på noen plan.

Markedsføring

Ikke så rent sjeldent forekommer det markedsføring av naturmedisinske skoler som kan skape falske forhåpninger hos eleven/søkeren. De mest vanlige har vært ”at skolen har nå sendt søknad om offentlig autorisasjon” eller ”søknad om lån/stipend i Lånekassen er sendt”. Andre

bruker ord som høyskole, uten at dette er en realitet. Skolen har plikt til å informere eleven om studiet gir uttelling i det offentlige utdanningssystemet eller ikke.

Skolene bør derfor:

- kun presentere seg i forhold til hva som er status pr. i dag, og ikke hva som evt. er påtenkt eller sendt søknad om.

Bruk av NNHs logo.

NNHs logo kan for skoler benyttes i markedsføring i forbindelse med informasjon om det studiet som er godkjent/har intensjonsavtale med NNH. Skolen må ikke gi innrykk av at den er NNH-godkjent.

Studieplan

En studieplan skal inneholde:

- informasjon om opptakskrav eller spesielle forutsetninger som bør være tilstede for å kunne fullføre studiet
- undervisningsinstitusjonens organisasjon
- studieplanens målsetting og verdigrunnlag
- beskrive målsetting og studieområde for hvert fagemne
- plan over fagstudiet for hvert semester
- studielengde
- læringsstrategier og undervisningsmetoder
- metoder for kunnskapsmåling og dokumentasjon
- reglement og retningslinjer
- pensumlister/kompendier
- praksisundervisning/klinikk

Studielengde

Studiets lengde bør hvile på tre pilarer

- pasientens trygghet
- faglig forsvarlighet
- økonomisk forsvarlighet

Studielengden vil naturligvis måtte variere fra skole til skole avhengig av studieplan og pedagogisk metode. Som nevnt før, trenger ikke antall forelesingstimer være synonymt med kvalitet. Det vil alltid være flere faktorer som avgjør kvaliteten og utbyttet i en læringssituasjon. NNH ser også nødvendigheten av at undervisningsinstitusjoner er seg bevisst at hvert enkelt studie krever en modningstid for både mestringsevne og etisk håndtering av problemstillinger knyttet opp til en terapeutiske situasjon. Dette elementet må være med som en viktig del i vurderingen av studielengde.

Undervisningstimer/egenstudietimer

I dag ser vi av en del kursplaner at timetallet som er beregnet til hjemmestudier er meget høyt. NNH er av den oppfatning at studier som er basert på deltidsundervisning/helgeundervisning, ikke bør beregne høyere timetall til hjemmestudie enn 2 timer daglig de dager en ikke har annen undervisning. Et høyere timetall er etter NNHs oppfatning vanskelig å kunne gjennomføre.

Forholdstallet mellom undervisningstimer/egenstudietimer vil variere fra fag til fag. For mer teoretiske fag vil det være høyere og for mer praktiske fag lavere.

Evaluering/klager på studier/undervisning og undervisningsinstitusjoner

Tiltak utøverorganisasjonen:

- NNHs faggrupper og godkjenningskomiteen administrerer det kontinuerlige evalueringsarbeidet overfor studieplanen som den enkelte skole er godkjent etter.
- NNH utarbeidet evaluerings skjema som vedrører studieplanen. Skjemaet skal være anonymisert.

Tiltak studenten vedr. klagesaker:

- Klage skal først rettes til skolens eget klageorgan/styre. Fører ikke dette frem, kan elever klage til NNH sentralt som videreformidler dette til respektive organer for vurdering og uttalelse. NNH kan sentralt også være behjelpelig med å vurdere andre klageinstanser- som f.eks Forbrukeråd/ombud.
- I samarbeid med NNH skal studentrepresentanten ved hver enkelt skole/kurs administrere innsamling av evaluerings skjema for hver enkelt elev ved skoleslutt.

Tiltak undervisningsinstitusjonen:

- Skolen/undervisningsinstitusjonen skal ved fullført studietid gi NNH skriftlig melding dersom det er gjort endringer i studieplanen og begrunne dette

Fag som er knyttet opp til nasjonale kunnskapsmålinger administrert av NNH kan vurderes fritatt for disse tiltakene. Jfr. Pkt. c Eksamen/prøver - Nasjonale kunnskapsmålinger s. 22.

g. Praksisordninger

Innledning

Klinisk trening skal gi studenten kunnskaper og ferdigheter mest mulig i overensstemmelse med det som han/hun vil møte i praksis. Den beste praksisen vil derfor være i direkte møte med pasienter under veiledning av en erfaren lærer/terapeut. På den annen side vil også en praksisrelatert undervisning uten pasienter være viktig og nyttig for å underbygge den teoretiske delen av faget. En blanding av disse vil være mest realistisk i en studieplan.

I klinisk trening skal studenten bli gjort oppmerksom på alle de aspekter som gjelder i møte med pasienter både av juridisk, etisk og faglig karakter.

Praksismetoder

Ettersom de forskjellige fagene vil kreve ulike praksisløsninger, er det viktig å utvikle fleksible ordninger. Det er også viktig å skille mellom de ordninger som trenger tilstedeværelse av faglig veileder, og de som studenten kan/skal gjøre på egenhånd.

Faggruppene i NNH vil gi mer detaljerte anvisninger for praksis i de respektive fagene.

Eksempler:

- papirkasus
- videokasus
- anamneseopptak og behandling av pasienter i klinikk med veileder
- egne anamneseopptak/pasientkasus med evaluering av veileder
- sykehuspraksis

Skolene bør kunne velge om en del av klinikkpraksisen kan foregå utenfor skolen. Dersom en slik løsning velges, skal den som tar imot praksiselever være godkjent til et slikt arbeid av NNH. Jfr. pkt. III a. Lærekvalifikasjoner. Disse gjelder også for faglige veiledere.

I tillegg til klinisk praksis med veileder, skal også studenten i løpet av studietiden framlegge et avtalt antall kasus som er gjennomført på egenhånd. NNHs faggrupper fastsetter antallet og formen dette gjennomføres på.

Praksis - og turnuskombinasjoner

En praksisundervisning i de ulike fagene består i hovedsak av generell pasienthåndtering og praksistrening som er spesielt knyttet opp mot den enkelte terapiform. I vurdering av kravet om praksis/klinikkundervisning må en ta hensyn til dette. I og med at generell pasienthåndtering vil være felles for alle terapiformer, bør man i evnt. annet fagstudie få godskrevet denne delen.

h. Fordypningsoppgave.

Gjennomføringen av en fordypningsoppgave skal være obligatorisk. Studenten vil gjennom en slik aktivitet få trening i å arbeide systematisk og sammenhengende med en faglig problemstilling, kunne dokumentere/evaluere eget arbeid og utføre prosjekt – og fagutviklingsarbeid. Det forutsettes at undervisningsinstitusjonen informerer og legger til rette for en slik studieaktivitet.

i. Opptakskrav og realkompetanse.

Prinsipielt mener NNH at stor interesse for naturmedisin er det viktigste opptakskravet. Innen enkelte terapiformer vil imidlertid gode språkkunnskaper være nødvendige for å kunne gjennomføre studiet. Her bør derfor generell studiekompetanse være ønskelig. Generelt bør et intervju klarlegge nødvendig egnethet.

Vurdering av realkompetanse.

Skolen kan ta opp elever som ønsker fritak for deler av undervisningen dersom de har:

- terapeutisk erfaring
- eller annen realkompetanse som er relevant for utdanningen.

Det er skolen selv som står ansvarlig for realkompetansevurdering og kan utarbeide vurderingsmetoder som er tilpasset det faget studenten søker opptak til.

j. Videreutdanning

Innledning

Behovet for videreutdanning og oppdatering vil variere mye både hva angår fagområder og terapeut. Også formen dette gjøres innenfor, vil variere. Innen enkelte fagområder vil resultatet av bl.a. forskning frambringe behov og nødvendigheten av å måtte oppdatere seg. Andre fagområder som hviler på mer prinsipielle forklaringsmodeller av både menneske og natur, og der forskning ikke i vesentlig grad påvirker arbeidsmetoden, vil behovet for oppdatering være mindre.

Med dette som utgangspunkt, er det nødvendig å utvikle fleksible ordninger på dette området unntatt de som eventuelt er lovpålagte.

Eksempler på oppdateringsordninger/kurs:

- fagkurs i både inn/utland
- egenarrangerte studiegrupper med to eller flere deltakere uten lærer/veileder
- gruppeundervisning med innleid veileder/terapeut
- individuell undervisning hos terapeut/lærer
- nasjonale fagsymposier der terapeuter utveksler kunnskap og erfaringer
- studieturer med faglig innhold
- foredrags- /undervisningsvirksomhet
- skriving av fagartikler
- forskning

En naturterapeut tilsluttet NNH anbefales på det sterkeste å foreta oppdatering minst tre fagdager i gjennomsnitt årlig. Disse kan innen en treårs-periode gjennomføres samlet eller i flere kursbolker.

k. Lokalteter/hjelpemidler

De forskjellige fagene vil kreve ulike lokaliteter og romløsninger. Faggruppene innen NNH fastsetter de krav som gjelder for hvert enkelt fag i samarbeid med undervisningsinstitusjonen.

Generelle krav til lokaliteter:

- Ønskelig med fast geografisk plassering
- Lyse lokaler med god ventilasjon
- Spiserom
- Toaletter/vasker

Tekniske hjelpemidler:

- Tavler
- Overhead

- Kopimaskin
- PC
- Video

I. Skolestruktur og studentrepresentasjon

Innledning

En av grunnforutsetningene for lærevillighet er at en trives som student. Og trivsel i studiet er bl.a. avhengig av hvordan en undervisningsinstitusjon er organisert. Studenten skal aldri være i tvil om hvem og hvor han/hun skal henvende seg for å få svar på de spørsmålene som er relevante til en hver tid.

Skolestruktur

En undervisningsinstitusjon skal:

- ha en ledelse og et styre som har det overordnede driftsmessige og faglige ansvar.
- ha fast adresse med sekretærfunksjon som tar seg av den daglige driften.
- ha et rådgivende kollegium som er sammensatt av
 - o Skolens fagansvarlig
 - o En styrerepresentant
 - o En studentrepresentant

Taushetsplikt

Skolen har plikt til å utarbeide taushetsplikterklæring for studentene for å beskytte og ivareta medelevers personlige forhold dersom dette berøres i en undervisningssituasjon.

Studentrepresentant

En undervisningsinstitusjon skal se til at det for hvert kurs/klasse blir valgt studentrepresentant.

Vedkommende skal ha som oppgave:

- ivareta elevenes interesse både når det gjelder faglige og sosiale forhold ved skolen
- være bindeleddet mellom elever og ledelsen.
- samarbeide med NNH i evalueringsarbeidet som vedrører studieplanen. Jfr. III Kurskontekst og struktur.

Kontrakt mellom skole og student

Undervisningsinstitusjoner forplikter seg til å utarbeide og undertegne kontrakt mellom skole og student. Et slikt kontraktformular skal minimum inneholde følgende elementer:

- skolens og studentens gjensidige forpliktelser
- forpliktelser i forhold til studieplanen
- økonomi/studieavgift
- oppsigelse av avtalen
- bestemmelser ved sykdom
- rettigheter til studenten ved opphør av skole/undervisning

IV. Appendix

a. Overgangsordninger

I NNHs Handlingsplan for 2003-2008 står det i kap. 4.3.2. Eventuelt overgang til autorisasjons-godkjenningsordninger må skje bl.a. ved hjelp av bestefarsregler – følgende:

”I dag er det en rekke terapeuter som er autodidakte. Terapeuter med lang erfaring og god innarbeidet praksis, bør kunne få en eventuell godkjenning uten store eksamener/prøver etc. Likevel bør det være mulig å forlange oppdateringskurs i framtiden.”

Med ”lang erfaring og god innarbeidet praksis” menes minimum 10 års heldagspraksis. Dersom en har arbeidet mindre enn heltid, forlenges tiden tilsvarende. Praksis under 25% av heltid betraktes ikke som relevant praksistid.

Det vises dessuten til del III pkt. g om Videreutdanning.

b. Tittelbruk

Det blir i dag benyttet mange ulike titler innen den naturmedisinske bransjen. Ettersom de fleste terapeuter arbeider med flere terapiformer, blir en tittel som refererer til en av terapiformene lite nøyaktig eller kanskje helt feilaktig og blir av publikum oppfattet som misvisende.

NNH har tidligere konkludert med at :

- Utøvere av naturmedisin bør ha en ensartet beskyttet tittel
- Terapiformene bør fremstilles som terapiformer og ikke som titler

Utvalget lister opp noen forslag og diskuterer hvilke som kan være akseptable:

- Alternativ medisiner
- Alternativ terapeut
- Alternativ behandler
- Komplementær medisiner
- Komplementær terapeut
- Naturterapeut
- Naturmedisiner
- Naturlege

Alternativ- medisiner/behandler/terapeut

Begrepet alternativ henspeiler på at en anser virksomheten som på utsiden av det som er akseptert.

Komplementær- medisiner/behandler/terapeut

Begrepet hentyder til at det er skolemedisinen som er hovedfundamentet når det gjelder sykdomsforståelse og medisinsk behandling. Andre terapiformer med en annen sykdomsforståelse og behandlingspraksis, blir derfor vurdert som komplementære. Vi aksepterer at det pr. i dag er slik siden samfunnet har adoptert skolemedisinens sykdomsforståelse og behandlingspraksis. Men i overskuelig framtid ser vi for oss at skolemedisinen og naturmedisinen blir komplementære til hverandre.

Natur- terapeut/behandler/medisiner

NNH anser at en tittel bør fortelle noe om hvilken genre utøveren tilhører. Ordet forteller at utøveren praktiserer en eller flere naturmedisinske terapiformer.

Naturlege

Ordet lege er i gjeldene lovtekst forbudt å bruke for den som ikke er lege eller tannlege. NNH er dessuten av den oppfatning av at vi skal unnlate å benytte oss av tittelen naturlege. Vi oppfatter ordet terapeut som bedre.

Konklusjon

Utøveren benevnes naturterapeut/naturmedisiner. Profesjonen kalles naturmedisin/naturterapi.

c. Visjoner og mål

Innledning

NNH tror alle grupperinger innen det naturmedisinske miljøet har et felles overordnet mål om:

- at naturmedisinske metoder skal komme hele folket til gode uavhengig av økonomi eller geografi, og
- at de som utøver disse metodene får anledning til å holde på sin egenart og autonomi for best å kunne utnytte det terapeutiske potensialet.

På tross av disse overordna målene, er det stor uenighet om veien dit. Noen grupperinger vil autoriseres som helsepersonell fortest mulig, mens andre vil ha en autorisasjonsprosess som går over flere år. NNH tilhører den sistnevnte grupperingen.

NNH er en organisasjon som etter beste evne prøver å bygge bro over særinteresser og derved skape grunnlaget for en fagpolitikk som favner hele miljøet. Det er mer som forener de ulike terapiformene enn det som skiller.

Virkelighetsbeskrivelse

Det naturmedisinske landskapet er i dag uoversiktlig og mangeartet. Det eksisterer mange undervisningsinstitusjoner som tilbyr undervisning i naturmedisinske metoder av ulik kvalitet og omfang. Det har også vært tradisjon å danne fagpolitiske interesseorganisasjoner med utgangspunkt i elevmassen ved slike institusjoner. Resultatet er mange aktører som stort sett arbeider ut ifra sine særinteresser.

Enkelte forbund profilerer sitt behandlingskonsept ved å bruke et av terapifagene som yrkestittel, selv om terapeutene i realiteten utøver mange andre naturmedisinske terapiformer.

De økonomiske betingelser for de fleste innen den naturmedisinske bransjen er preget av en markedssituasjon som er utforsigbar og gir liten trygghet. Bransjen er karakterisert ved mange etableringer med stor frafallsprosent, også blant de som har flere års utdanning bak seg.

Markedssituasjonen er også preget av at den ”klassiske” naturmedisinen nå må konkurrere med velværetapeuter og autorisert helsepersonell som tilbyr naturmedisinske terapiformer av ulik kvalitet og med høyst variert utdanning.

Rammevilkårene som samfunnet har gitt naturmedisinen pr. i dag, er nedfelt i den nye loven Lov om alternativ behandling m.v. Disse lovparagrafene gir imidlertid ingen rettigheter – bare plikter.

Rammevilkår og utdanningsnivå.

Tar man utgangspunkt i en slik virkelighetsbeskrivelse, må dette også få konsekvenser for hva en ansvarlig organisasjon skal mene om naturmedisinsk utdanningspolitikk. Dersom rammevilkårene fra samfunnets side blir uendret i forhold til nåstatus, mener NNH at

- studielengden ikke må overstige det som er realistisk i forhold til den markedssituasjonen naturmedisinen opererer under
- fagnivået må finnes i et skjæringspunkt mellom det nødvendige og ønskelige

Dersom samfunnet etter hvert aksepterte de grunnleggende premissene i de naturmedisinske forståelsesmodellene, endret jussen i forhold til disse og gav økte økonomiske rammevilkår, vil utdannelsesområdet måtte revurderes.

Yrkesrettet naturmedisinsk utdanning

Dette dokumentet omhandler i vesentlig grad hva som bør være felles i en naturterapeuts grunnutdanning før studiene i naturmedisinske terapifag begynner. Grunnutdanningen er ikke yrkesrelatert og gir derfor ikke rett på tittelen naturterapeut. Det er først når både grunnutdanningen som beskrevet i - I. En naturterapeuts grunnutdanning og II. Krav og retningslinjer for utdanning i naturmedisinske terapifag – er gjennomført at denne tittelen er berettiget.

Når det gjelder naturmedisinske terapifag, vil det alltid være en vurdering om den enkelte student skal satse på et eller flere fag. Det vil være fordeler og ulemper knyttet til begge løsninger, men vil tilslutt være et individuelt valg som den enkelte må gjøre.

Velger man et fag, er identiteten til både en selv og publikum knyttet opp mot dette ene. Det kan skape større trygghet både hos en selv og pasienten og etisk virke mer troverdig. Sjansen for å måtte fordype seg er større, ettersom man bare har dette ene faget å stole på. Resultatet kan bli økt mestring.

Ulempen kan være at en mister en del pasienter fordi terapiformen er begrenset i forhold til det behovet eller de forhåpninger/forestillinger pasienten har.

Velger man å integrere flere fag i sin praksis, blir identiteten knyttet opp mot at man er allsidig. Mange pasienter vil føle dette som en trygghet, og ser fordelene i å kunne forholde seg til en terapeut og samtidig vite at vedkommende har erfaring i å kunne velge hva som er riktig behandlingskonsept/terapi i hvert enkelt tilfelle.

Dersom terapeuten har spredt seg på for mange terapiformer, kan ulempen bli at vedkommende bare har overfladiske kunnskaper. Vedkommende kan lite om mye.

En undersøkelse fra Foretaksbyggerna i Sverige viser at de som benyttet to eller flere terapiformer i sin naturmedisinske praksis, klarte seg best økonomisk. Vi har ingen slike undersøkelser i Norge, men de erfaringer som fremkommer innad i miljøet, bekrefter resultatet fra Sverige.

Vurdering:

Det må være opp til hver enkelt om man velger et eller flere terapifag i sin yrkesrettede naturmedisinske utdanning. Det som må være avgjørende er at terapeuten har et ansvarlig kunnskapsnivå som er godt nok til å kunne utøve faget eller fagene og opptre profesjonelt i forhold til pasienten og forklare på en klar og tydelig måte den terapeutiske strategien.

Ut ifra de erfaringer som en sitter inne med, vil NNH likevel anbefale å integrere minst to fag i sin yrkesrettede naturmedisinske utdanning. Det må også åpnes opp for spesialisering/videreutdanning i et av fagene som da berettiges til en specialisttittel.

Høgskoler

Det innføres i dag nye grader for studier ved norske universiteter og høgskoler. I den nye systemet kan tre års studier gi bachelorgrad og fem år mastergrad. Doktorgradsstudier kan en søke om etter fullført mastergrad.

Det er Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) som fastsetter forskrifter og er kvalitetssikringsorgan for disse studiene.

Den reviderte Lov om universiteter og høgskoler åpner opp for å sidestille private og offentlige undervisningsinstitusjoner med NOKUT som kvalitetssikringsorgan.

Det er i dag ingen naturmedisinske studietilbud innenfor dette systemet. Det er kommet forslag om å starte et utvidet bachelorstudium i homøopati ved Høgskolen i Molde. Styret er forelagt saken og har gjort følgende vedtak: ”Homøopater må komme inn under autorisasjonsordningen for helsepersonell eller få en annen form for offentlig godkjenning. Studiet må finansieres med egne økonomiske midler”.

Dersom dette vedtaket skaper presidens for resten av de norske høgskoler/universiteter, gir dette et signal til bransjen hva som bør prioriteres. I Ot.prp.nr. 27 – 1 Proposisjonens hovedinnhold – skriver departementet: ”Ved spørsmålet om alternative behandlingsformer skal integreres eller anerkjennes innenfor den ordinære helsetjenesten eller ved spørsmålet om autorisering av nye personellgrupper, vil utdanningssystemet for utøvere stå sentralt. Prinsippet om dokumentert effekt av de ulike behandlingsformer vil også bli tillagt vekt.”

Når det gjelder å dokumentere behandlingseffekt, har NAFKAM ved Universitetet i Tromsø fått oppgaven både med å administrere/tilrettelegge og selv utføre forskning på alternativ medisinsk behandling. Utdanningsområdet ser mer eller mindre ut til å være overlatt bransjen selv.

Det ligger et paradoks i dette som myndighetene bør ta innover seg. På lik linje med at samfunnet går inn med økonomiske - og kunnskapsmessige ressurser når det gjelder forskning/dokumentasjon, burde dette også samtidig skje innenfor utdanningsområdet som forsøksordninger ved utvalgte høgskoler og universiteter.

NNH ønsker imidlertid ikke at forsøksvise høgskoleutdanninger i naturmedisin skal lede til autorisasjon på det nåværende tidspunkt. Det bør være åpning for at de ferdigutdannede kandidatene får arbeide innenfor offentlige helseinstitusjoner. En evaluering av dette vil gi oss nyttige kunnskaper om hvordan en slik integrering har fungert. Etter det kan autorisasjonsspørsmålet bli tatt opp til ny vurdering.

Vurdering:

Etter NNHs vurdering ville bachelorstudiet i sykepleie være den beste modellen for en forsøksordnet yrkesrettet naturmedisinsk utdanning innenfor høgskolesystemet . Studiet bør være sammensatt av:

- a. Generell fag/VEKS-fag
- b. Naturmedisinske grunnfag
- c. Naturvitenskapelige fag
- d. To naturmedisinske terapifag

Sykepleierstudiet har i seg mange fagområder som ville være felles med det som er skissert i generell fagdel, være tuftet på det samme verdisynet og er mer yrkesrettet enn hva et mastergradstudie ville være. Innenfor faget trenger vi først og fremst å utdanne praktikere, som eventuelt senere vil kunne fordype seg i spesialstudier innenfor et av de terapifagene som er valgt. Spesialtiststudier innenfor sykepleien gir i dag ingen akademisk grad, ettersom forskningspensumet er tonet ned til fordel for det rent yrkesrelaterede.

For på et senere tidspunkt å imøtekomme behovet for lærere og forskere innen naturmedisinen, vil en slik bachelorgrad som beskrevet være kvalifiserende for å gå videre til et mastergrad/doktorgradstudie der fagene pedagogikk og forskning burde utgjøre hovedtyngden.

Studiet må gi rett til studiepoeng, stipend og lån i Lånekassen på lik linje med sykepleierstudiet.

Fagskoler

Utdannings – og forskningsdepartementet har kommet med forslag til ny lov om fagskoler. Fagskolene ”skal være korte yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse, og som har et omfang tilsvarende minimum et halvt studieår (fem måneder) og maksimum to studieår på heltid”. En fagskoleutdanning skal gi uttelling innenfor samme fagområde i universitets – og høyskolesystemet. NOKUT skal være kvalitetsikringsorgan.

NNH vurderer det slik at en del naturmedisinske fag med mindre studieomfang, med fordel kunne passe inn under fagskolesystemet.

d. Godkjenning av utenlandske utdanninger

Godkjenningskomiteen må vurdere eventuelle søknader i forhold til de retningslinjer som ligger nedfelt i både dette dokumentet og det som foreligger hos de ulike faggruppene.

e. Individuell godkjenning.

Søkere som ikke har eksamen fra NNH godkjente studietilbud, kan i samråd med godkjenningskomiteen og faggruppestyret få vurdert sine kunnskaper og søknad individuelt opp mot de kravene som ligger nedfelt i dette dokumentet og i de krav som fremkommer i de ulike fagretningslinjene.

f. Vedlegg Generelle fag/VEKS-fag

Vedtatt frå sak 7/10: Fagplanen for VEKS-fag vedteken av Saborg sitt representantskapsmøte 15. januar 2010 blir implementert som vedlegg under Generelle fag/VEKS-fag i NNH sitt Utdanningsdokument med verknad frå 1. januar 2010 – jfr. sak 34/08. NNH vil gjennom Saborg arbeida for at VEKS-fag delen også blir utvida med Praksisrelaterte fag og Psykologi/pedagogikk.

VEKS-faget for alternative behandlere i Norge

Denne fagplanen er vedtatt på SABORGs representantskapsmøte 15.januar 2010 og gjelder for VEKS-fag innen utdanning for alternative behandlere.

Vitenskapslære

Etikk

Kommunikasjon

Samfunnslære

(forkortet VEKS)

Fagplanen danner et rammeverk for faget ved utdanning av alternative behandlere i Norge. Utøverorganisasjonene må godkjenne studieplanene ved de enkelte skoler/kursbedrifter, og sørge for at disse er tilpasset den øvrige utdanningens omfang. Fagplanen inneholder det minimumskrav utøverorganisasjonene tilsluttet SABORG har vedtatt.

Undervisningsspråk: Som hovedregel norsk. Unntak skal begrunnes.

Omfang: Minimum 50 undervisningstimer fordelt på forelesninger, seminargrupper og veiledning ved oppgaveskriving. Bruk av andre undervisningsmetoder skal begrunnes.

Fagansvarlig skal ha faglig og pedagogisk kompetanse.

Opptakskrav

Opptak forutsetter ikke studiekompetanse, men at søker behersker norsk og er utøver av alternativ behandling eller er under utdanning innen alternativ behandling.

Mål

Hovedmål

Innføring i VEKS-fag skal sikre at alternative behandlere innehar kunnskaper, innsikt og holdninger slik at de kan drive en forsvarlig fagutøvelse i forhold til enkeltmennesker og grupper de har til behandling, og i forhold til samfunn og myndigheter.

Det understrekes at undervisning i VEKS-fag ikke bidrar til noen spesifikk spesialisering i de behandlingsformene som deltakerne er kvalifisert for.

Delmål

Delen om **vitenskapslære** skal gi deltakerne forutsetning for å nyttiggjøre seg forskningsbasert kunnskap slik at de kan ta stilling til kunnskapens pålitelighet og relevans for egen virksomhet.

Delen om **etikk** skal gjøre deltakerne bevisst om at deres profesjonelle yrkesutøvelse og mellommenneskelige relasjoner er tuftet på følgende verdier:

- Å fremme god helse
- Å vise respekt for den enkelte tjenestebruker
- Å sikre personvernet til brukeren
- Å motvirke alle former for diskriminering
- Å samarbeide med andre når dette tjener brukeren og er godkjent av brukeren.

Deltakerne skal utvikle ferdigheter i å reflektere og velge gode løsninger når slike verdier står på spill eller når det oppstår situasjoner som oppleves som vanskelige og konfliktfylte i relasjon til pasienter/brukere.

Kunnskapen skal forankres i utøvernes erfaringsverden og praksis. Videre skal innføringen i etikk bidra til å utvikle en bevissthet om det ansvar som følger av å gi behandling særlig når det gjelder personvern og helse.

Delen om **kommunikasjon** skal bidra til å utvikle deltakernes bevissthet om deres innvirkning på andre mennesker, og utvikle deres ferdigheter i å kommunisere godt med brukere/pasienter.

Delen om **samfunnslære** skal gi grunnleggende kunnskaper om det norske samfunnet, herunder relevant lovverk og aktuelle helse- og sosialtjenester.

Temaoversikt

Vitenskapslære

Idéhistoriske perspektiver på vitenskapens framvekst
Hva er kunnskap?
Ulike erkjennelsesteorier
Om kildekritikk
Om vitenskap og tro

Forslag til fordypningstemaer:

Om positivisme, empirisme og evidensbasert forskning
Om hermeneutikk, kritisk teori og konstruktivisme
Reduksjonistisk menneskesyn og biologisme kontra holistiske tilnærminger

Etikk

Teorier om etikk og moral
Pliktetikk og konsekvensetikk
Livssyn, menneskesyn og etikk
Verdigrunnlag i arbeid med mennesker med vekt på personvern
Yrkesetikk for alternative behandlere
Ethiske retningslinjer for aktuelle organisasjoner
Etisk refleksjon og etiske dilemmaer

Forslag til fordypningstemaer

Nærhetsetikk fra Løgstrup til Levinas
Etikk i privatpraksis

Kommunikasjon

Kommunikasjon og dialog
Relasjoner og relasjonsbygging
Profesjonell relasjonskompetanse
Empati
Kommunikasjon i smågrupper
Tverrkulturell kommunikasjon

Forslag til fordypningstemaer

Relasjoners betydning for behandling
Tverrfaglig samarbeid
Konfliktforståelse og konfliktløsning

Samfunnslære

Velferdsstatens oppbygning med vekt på helsevesenet
Relevant lovverk ved alternativ behandling, herunder:
Lov om alternativ behandling av sykdom med mer, med tilhørende forskrifter og retningslinjer
Relevante bestemmelser om personvern og taushetsplikt
Relevante bestemmelser om pasientrettigheter
Jus knyttet til privat virksomhet

Lærings- og undervisningsformer

Undervisningen består av følgende fem hovedelementer (avvik skal begrunnes):

Forelesninger skal dekke sentrale tema. Studenten skal bidra aktivt ved å møte forberedt og delta i diskusjoner.

Gruppearbeid Studentene skal arbeide i grupper for å utvikle faglig kompetanse og øve evnen til kommunikasjon og samarbeid. Problembasert læring (PBL) er sentralt for at studentene skal tilegne seg kunnskapen på en slik måte at den relateres til studentenes praktiske utøvelse av alternativ behandling. Gruppene skal få oppgaver der studentene aktivt trekker inn og diskuterer egne erfaringer. Rollespill eller andre studentaktive metoder kan brukes for å øve studentenes evne til å reflektere rundt egne og andres måter å håndtere kommunikasjonsmessige utfordringer, samarbeidsrelasjoner og etiske problemstillinger. Det er en fordel om de deltakerne som har anledning til det, danner faglige nettverk med kollegaer i forkant og etterkant av samlingene, der man drøfter temaene og hjelper hverandre til fordypning av stoffet.

Presentasjon av arbeid. Det skal gis veiledning og tilbakemelding på minst én skriftlig oppgave eller muntlig presentasjon knyttet til hovedtemaene. Veiledning kan skje digitalt via nett.

Selvstudier. Selvstudier (studier av pensum, litteratur og annet relevant læremateriell) utgjør en vesentlig del av utdanningen og bygger på forelesninger og arbeid i grupper. Det er aktuelt at studentene fordypet seg i særemner ut fra egne læringsbehov.

Kunnskapstest. Det avsluttes med en eksamen.

Godkjenning

Det stilles krav til 80 % deltakelse ved forelesninger og seminargrupper for å kunne få godkjent kurset. Det kan kun gis unntak fra deltakelse i seminargrupper dersom det foreligger særlige grunner. Skriftlig oppgave eller muntlig presentasjon skal være avlevert før studentene kan fremstille seg til skriftlig eksamen.

g. Bibliografi

Innledning

En bibliografi er ment som et hjelpemiddel for lærere til å finne den litteraturen som er mest velegnet i henhold til studieplanen. For studentene vil det være en nyttig oversikt for videre studier.

Generelle fag/VEKS-fag

Rettslære

Aktuelle lover

Lov om alternativ behandling

Helsepersonelloven

Lov om pasientrettigheter

Regnskapslov

Lov om journalføring

Generell ansvarsforhold/forsikring

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr.
Befring, Anne Kjersti NNH www.lovdato.no www.nnh.no Molven, O	Loven om alternativ behandling Lovhefte Nyttige lenker – Sentrale lover Helse og jus	Fagbokforlaget Eget Gyldendal akademiske	

Praksisrelaterte fag

Hvordan drive en naturmedisinsk praksis

Journalføring

Regnskap

Markedsføring

Økonomi

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr.
NNH Asbjørn Berge, og Arne V. Larsen	Etablerings-ABC for naturterapeuter Administrasjon og ledelse i helsetjenesten	Eget Helped	ISBN 82 992815-3-9

Forskning

Vitenskapsfilosofi/teorier

Terminologi

Hvordan finne og bruke kilder

Metodologier

Naturmedisinsk forskning

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr.
Schindel, L Lundstøl, John Anne Kristin Larsen Dag Ingvar Jacobsen Dag Ingvar Jacobsen	The placebo dilemma Forskningsetikk En enklere metode Hvordan gjennomføre undersøkelser. Forståelse, beskrivelse og forklaring. Innføring i samfunnsvitenskapelig metode	Springer Berlin / Heidelberg Gyldendal Akademisk Fagbokforlaget Høyskoleforlaget Høyskoleforlaget	ISSN 0031-6970 ISBN 82-05-30813-6

Knut Halvorsen	for helse- og sosialfagene Forskningsmetode for helse- og sosialfag	Cappelen Akademiske Forlag
NAFKAM	http://uit.no/nafkam/omnafkam	
VIFAB - Danmark	http://www.vifab.dk	
NIFAB	www.nifab.no	
Nasjonalt kunnskapsenter for helsetjenesten	www.kunnskapssenteret.no	

Etikk

Taushetsplikt

Forholdet pasient/terapeut

Egen begrensning

Etiske problemstillinger ved alvorlig sykdom

Økonomi

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr.
NNH	Etisk regelverk		
Fjørtoft, K., Skorstad, B Lingås, Lars Gunnar	Etikk i sosialt arbeid Etikk og verdivalg i helse- og sosialfag	Gyldendal Akademisk Gyldendal Akademisk	ISBN 82-417-0683-9 ISBN 82-417-1194-8
Tranøy, K.E. Ruyter, Førde og Solbakk	Medisinsk etikk i vår tid Medisinsk etikk	Fagbokforlaget Gyldendal	

Psykologi/pedagogikk

Personlighets- og utviklingspsykologi

Behandlingspsykologi

Pasientundervisning

Veiledning

Rådgivning

Helseopplysning

Kommunikasjon- og relasjonslære

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr.
Bunkholdt, Vigdis Bunkholdt, Vigdis Håhønsen, K.M. Tamsen, Jarle	Lærebok i psykologi Psykologi Psykologi – en innføring Din kropp husker det du glemmer	Tano A/S Universitetsforlaget Gyldendal akademiske Forlaget Kinese	ISBN 82-518-2598-9 ISBN 82-15-00177-7
Hostrup, Hanne	Innføring i gestaltterapiens grunnbegreper	Hans Reirzels forlag	ISBN 87-412-2711-5
Sandstrøm, Ann-Loise	Noen retninger innen alternativ psykologi	Denne kan du slette, det er kun utskrifter fra nettet	
Snoek, Jannike Engelstad og Engedal, Knut Eide, Tom og Eide Hilde	Psykometri – Kunnskap – Forståelse – utfordringer Kommunikasjon i praksis – Relasjoner, samspill og etikk i sosialfaglig arbeid	Akribe forlag Gyldendal Norsk forlag	ISBN 82-7950-085-5 ISBN 82-05-30184-0
Whitmore, Diana	Psychosynthesis Counselling in Action	Sage Publications (CA)	ISBN 1-4129-0077-8
Levin, Peter	Kys Tigeren	North Atlantic Books	ISBN 1-55643-233-x

Naturmedisinsk grunnutdanning

Historie/filosofi

Generell medisinsk historie
Naturmedisinsk historie
Enkelte terapiformers historie
Konflikten mellom naturmedisin og skolemedisin
Hippokratisk medisin
Paracelsus
Empirisme og rasjonalisme
Vitalisme
Hva er helse og sykdom
Samsillet mellom natur og mennesket

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr.
Gaarder, Jostein	Sofies Verden	Aschehoug	
Schjelderup, Vilhelm	Nytt lys på medisinen	Cappelen	ISBN 82-02-11749-6
Gribbing, John	Genesis	Oxford University Press	ISBN 0-19-283035-x
Aasen, Fride E.	Naturmedisinsk filosofi	Eget frideaas@online.no	
Ehdin, Susanna	Helbred deg selv	Aschehoug	ISBN: 9788203229770
Lazslo, Ervin	Revolusjon i vitenskapen	Flux forlag	ISBN 82-996657-2-8
Carpa, Fritjof	The Tao of Physics	HarperCollins Publishers	ISBN 97-800065-448-9-0
Margotta, Roberto	Medisins historie	Notabene forlag	ISBN 9-788-290723-49-6
Nordling, Susanne	Alternativmedisin	Lieder	ISBN 91-47-05533-2
Chopra, Deepak	Quantum Healing	Bantam Doubleday Dell Publishing Group Inc	ISBN 9-78055-33-48-69-9
Thompson, Ian	Våge å vite	http://www.homeo.no/	
Myskja, Audun	På vei mot en integrert medisin	Fagbokforlaget	

Naturmedisinsk sykdomslære/prinsipper

Homøostaseprinsippet
Homotoxinlære
S. Hahnemann sykdomslære
Mikrobiologi/immunbiologi
Antroposofisk sykdomslære
Tradisjonell kinesisk medisin (TKM)
ECIWO – biologi

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr.
Boesen Peer Bach	Allergi – årsaker og behandling	Allergica	
Boesen, Peer Bach	Grundleggende prinsipper i antroposofisk medisin	Allergica	
Boesen, Peer Bach	Lægekunst for kropp, sjæl og ånd	Antropos forlag	
Enby, Erik	Hidden Killers	Sheehan Communivations	
Fintelmann, Volker	Sykdom som skjebne	Antropos forlag	
Grüger, Wolfgang	Zyklogeni und Symbioselenkung	Ebi-electronic ag	ISBN 0-952-0057-4-6
Hahnemann, Samuel	Die Chronischen Krankheiten	Haug Verlag	
Hahnemann, Samuel	Organon der Heilkunst	Haug Verlag	
Heino, Raimo	Nya naturlegeboken	Cappelen	ISBN 91-518-3058-2
Hetlelid, John	Teori for homotoxologi	Eget	
Schjelderup, Vilhelm	ECIWO- biologi	Høgskoleforlaget	ISBN 82-7634-201-9
Tidemand, Jaigi Enar	TKM	Eget jaigi@online.no	
Zhang, Yingqing	ECIWO and its application to medicine	Shandong Science and Tecnology Press	ISBN 7-5331-0988-0/R.264
Aasen, Fride E.	Mennesker og mikrober	Eget frideaas@online.no	

NNHs utdanningsdokument

©Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjon 2003

16.04.10

Aasen, Fride E. Johannes W. Rohen	Naturmedisinsk filosofi Den menneskelige organismens morfologi	Eget frideaas@online.no Antropos forlag
Steiner, Rudolf og Ita Wegman	Lægekunst	Antropos forlag
Steiner, Rudolf og Ita Wegman	Grunderna för hur antroposofin berikar läkekonsten	Antropos forlag

Ernæring

Generell ernæringslære og ernæringsfysiologi

Vitaminer/mineraler

Diett under sykdom

Dyrkningsmetoder og kvalitet

Urter

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr.
Carper, Jean	Clinical Guide to Nutrition & Dietary Supplements in Disease Management	Churchill Livingstone	ISBN-13: 978-0-443-07193-5
Clayton, Paul Hartvig, Kirsten	Helseguiden Spis deg til et sterkt immunforsvar	Forlaget Press Gyldendal	ISBN 97-88275-471-85-5 ISBN 82-05-30896-9
Lund, Pernille Lydeking-Olsen, Eva	Det er hormonene Hverdagsmad og helbredende kostvaner	Klitrose Klitrose	ISBN 87-7728-238-1 ISBN 97-88777-2816-86
Lydeking-Olsen, Eva McKeith, Gillian Polezynski, Dag Viljen	Optimal næring Du er hva du spiser Kostkontroll mot sukkersyke og overvekt	Klitrose Aschoug Baibooks	ISBN 87-7728-140-3 ISBN 97-8820-323-1759
Rensenbrinck, Udo Wilhemson, Peter	Barnets Ernæring Næringsmedisinska Uppslagsboken	Brage Örtagårdens Bokforlag	ISBN 87-88258-17-3 ISBN: 91-631-7910-5
Schmidt, Gerhard	Dynamisk Ernæringslære I og II	Antropos forlag	

Urtemedisin

Klassifisering av innholdsstoffer og egenskaper i henhold til vestlig og orientalsk medisin

Materia Medica

Naturmidler/urteprodukter

Interaksjoner mellom legemidler og urteterapi (Også på ernæring)

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr
Fride Aasen	Urtemedisin, helbredende planter og urter, volum 1	Eget frideaas@online.no	
Fride Aasen	Urtemedisin, helbredende planter og urter, volum 2	eget frideaas@online.no	
Hansen, Axel O.	Helbredelse I og II	Strubes Forlag	

Kvantefysikk

Kaosteorier

Bioenergetisk forståelsesmodell

Fysikalske og ikke-fysikalske dimensjoner – ulike nivåer

Emergens prinsippet

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr
Lazslo, Ervin	Revolusjon i vitenskapen	Flux forlag	ISBN 82-996657-2-8

Miljøbelastninger

Miljøbelastninger i jord, luft, vann og hus

Naturlige og menneskeskapte strålingsfarer

Naturmedisinsk tilnærming til problemområdet

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr.
		NNHs utdanningsdokument	

©Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjon 2003
16.04.10

Flöistrup, Bertil Golden, Isaac Hanssen, Rolf Erik Krauss, Walther	Vädersjukdomar och luftjoner Vaccination Vaksinasjon http://www.geobiologi.com/litteratur.html Miljøhus Underhøyspenning Holon (tidskrift i samleperm)	Fragaria Narayana Press Dreyer Eikstein forlag	ISBN 91-970331-2-X ISBN 87-7728-113-6
Mattson, Dan	Jordstrålning	Nyköpings Tvärvetenskapliga Bokförening	ISBN 91-970972-2-5
Scheibner, Vera Schjelderup Vilhelm	Vaccination Elektromagnetismen og livet	Australia Print Group Kolofon	ISBN 0-646-15124-X ISBN:9788230002797
Swartz; Jackie Vitholkas, George Internett	Vaksinasjon i lys av antroposofisk medisin A new model of health and disease Vaksineopplyste foreldre	Alternativt nettverk 1/98 Health and Habitat www.vof.no	ISBN 1-55643-087-6

Naturmedisinsk diagnostikk/undersøkelsesmetoder

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr.
Bach, H.-D.	Äussere Kennzeichen innerer Erkrankungen	Druck und Verlag	ISBN 3-924673-03-9
Grönvall, Kjell Hansen, Aksel O. Macciocia, Giovanni Kushi, Michio Kushi, Michio Scharl, H/Vielhauser, F	Irisdiagnose Helbredelse I og II Tungediagnose i kinesisk medisin Ansigtsdiagnose Visuell diagnose Klinishe Untersuchungsmethoden für Heilpraktiker	Strubes forlag Klitrose Klitrose Dr.E. Wimmer Verlag	
Scharl, H/Vielhauser, F	Outsider Diagnoseverfahren für Heilpraktiker	Dr.E. Wimmer Verlag	
Aasen, Fride E.	Mennesker og mikrober	Eget frideaas@online.no	

Grunnleggende kunnskaper om andre terapiformer

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr
Hill, Ann Berg-Olsen, Bertil Bruset, Stig, Poleszynski, Dag Johannessen, Berit Kvamme, Odd Jarle Langer, Jerk W. Nordling, Susanne Pietroni, Patrick Poleszynski, Dag V. Høstmælingen, Njål Aasen, Fride E. Internett NOU 1998:21	Alternativ legekunst Alternativ Medisin Alternativt medisinsk leksikon Alternativ Behandling Innføring i alternativ medisin Alternativ behandling Alternativmedicin Alternativ Helseguide Framveksten av medisinske alternativer Helsehandboka Naturmedisinsk filosofi www.nifab.no http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/dok/NOU/er/1998/NOU-1998-21.html?id=141407	Dreyer Notabene Forlag Det Beste Cappelen Universitetsforlaget Cappelen Lieder Hjemmet Høyskoleforlaget Faun Eget frideaas@online.no	ISBN 82-09-01961-9 ISBN 82-90723-61-4 ISBN 82-7010-250-4 ISBN 978-82-05-37998-5 ISBN 82-00-42017-5 ISBN-10:82-02-25982-7 ISBN 91-47-05533-2 ISBN 82-590-1662-1 ISBN 82-7634-293-0 ISBN 82-91928-04-05

Naturvitenskapelige/grunnmedisinske fag

Studieområder:

Historie/filosofi

Generell medisinsk historie Norsk folkemedisin

Forfatter Magotta, Roberto Internett	Tittel Medisinens historie http://www.uib.no/isf/guide/history.htm	Forlag Notabene	Nr ISBN 82-90723-49-0

Anatomi/fysiologi/biokjemi

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr
Jacob, Francone, Lossow. Feneis, Heinz Budowicz, M., Bjälle, L.G., Rolstad, B. & Toverud, K.C: Bjälle Dahl, Rinvik Haug, E., Sand, O., Sjaastad, Ø. V. & Toverud, K.c. Voldum, Lars	Atlas der Anatomie des Menschen. Anatomi og fysiologi Anatomisk billedordbok Anatomisk atlas Menneskekroppen Menneskets funksjonelle anatomi Menneskets fysiologi Anatomi og fysiologi BIND I OG II	George Thieme Verlag. Universitetsforlaget Universitetsforlaget Universitetsforlaget Cappelens akademiske Universitetsforlaget Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København Medicinsk Forlag A/S	ISBN 82-00-28640-1 ISBN 87-16-02144-4 ISBN 82-00-03770-3 ISBN 82-00-03608-1 ISBN 87-17-06856-8 ISBN 87-17-06857-6
McNaught, Ann B., Callander, Robin	Fysiologisk atlas Medisinsk ordbok Medisinsk leksikon	Kunnskapsforlaget Kunnskapsforlaget	

Sykdomslære/patologi

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr
Arnesen: Øre Bertelsen Ek Fyrand, Ole Seljelid, R. Næss, Oddvar	Øre, nese og halssykdommer Patologi Barnesykdommer Hudsykdommer Generell patologi for helsefagene Sykdomslære og Patologisk Anatomi.	Universitetsforlaget Gyldendal akademisk Universitetsforlaget Gyldendal akademisk Fagbokforlaget Vett & Viten	ISBN 82-412-0150-8
Kjeldsen, Sverre Erik m/fl Jacobsen, Kjeldsen, Ingvaldsen, Lund og Solheim	Indremedisin og Kirurgi Sykdomslære	Universitetsforlaget. Gyldendal Akademisk	ISBN 82-00-40907-4

Mikrobiologi

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr
Tjade	Medisinsk mikrobiologi og infeksjonssykdommer	Fagbokforlaget	
Degrè, Hovig og Rollag	Medisinsk mikrobiologi	Gyldendal akademiske	ISBN: 9788200450566
Schøyen, Rolf	Mikroorganismer og sykdom	Gyldendal akademiske	ISBN: 9788205280595

Immunbiologi

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr
Bogen, Bjarne og Munthe, Ludvig A. Lea, Thor	Immunologi Immunologi og immunologiske teknikker	Universitetsforlaget Fagbokforlaget	ISBN: 9788215010939 ISBN: 978-82-450-0219-5

Farmakologi

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr
Simonsen, Aarbakke og	Illustrert farmakologi I	Fagbokforlaget	ISBN: 9788276749489

Lysaa	Illustrert farmakologi II		ISBN: 9788276749496
	Felleskatalogen http://www.felleskatalogen.no/ Legemiddelhandboka http://www.legemiddelhandboka.no/xml/ Klinisk kjemi – Akers universitetssykehus http://www.msa.ahus.no/modules/module		
Olsen, Inge	Farmakologi	Universitetsforlaget	ISBN: 9788215012650

Psykatri

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr
Snoek og Engedal	Psykatri: kunnskap-forståelse-utfordringer	Akribe forlag	ISBN: 9788279500858
Malt, Retterstøl og Dahl	Lærebok i psykiatri	Gyldendal akademisk	ISBN: 9788205280700
Bøe og Thomassen	Fra psykiatri til psykisk helsearbeid	Universitetsforlaget	ISBN: 9788215010946

Samfunnsmedisin

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr
Larsen, Alvik m.fl..	Helse for de mange. Samfunnsmedisin i Norge	Gyldendal	

Førstehjelp

Forfatter	Tittel	Forlag	Nr.
Cline,C.,Ma,O.J.,Tintinalli,J.E., Ruiz,E. & Korme,R.L. Norsk Folkehjelpsråd	Emergency Medicine Førstehjelp	McGraw Hill Gyldendal undervisning	

h. Endringer og revisjon

Endringer april 2005.

Følgende punkter er lagt til:

Kap III, d, 2 setn i første avsnitt: krav til sensor: Det kan gjøres unntak(...)

Kap III, d, krav til skolene. Punktene: karaktersystem og vitnemål.

Kap III,f, Markedsføring, siste setn: Skolen har plikt til å informere(...)

Kap III,f, Bruk av NNHs logo.

Kap III ,f, Studieplan. Punkter: -læringsstrategier og undervisningsmetoder, og praksisundervisning/klinikk.

Kap III, f, Evaluering/klager(...) Under tiltak studenten, første avsnitt: Klage skal først rettes (...)

Kap III, h, Fordypningsoppgave.

Kap III ,i, Opptakskrav og realkompetanse: vurdering av realkompetanse.

Kap III,l, skolestruktur og studentrepresentasjon: Taushetsplikt.

Endringer pr. 10. febr. 2006

Kap. 1 pkt. c. – Naturmedisinske grunnfag – studieområder

Kap. I pkt. d. – Naturvitenskapelige fag – innledning

Kap. I pkt. e. – Studielengde – innledning

Kap. I pkt. e. – Studielengde – rammetimetall

Kap. III pkt. d. – Sensorarbeid, vitnemål og karakterskala. Krav til sensor

Kap. III pkt. f. – Presentasjon og eval. – studieplan

Kap. III pkt. l – Skolestruktur og --- Kontrakt mellom skole og student

Kap. IV Appendix – visjoner og mål – innledning

Endringer 2007

Kap. II Krav om retningslinjer for utdannelse i naturmedisinske terapifag – Innledning

Endringer Landsmøtet 2008

Kap. I pkt. d - Naturvitenskapelige fag: Endring av omfang i naturvitenskapelige fag

Kap. IV – ny pkt. e.: Individuell godkjenning

Endringer april 2010

Kap. I pkt b. Generelle fag/VEKS-fag: Tillegg fagplan Saborg – VEKS-fag

Kap. IV Appendix pkt. f. : Vedlegg Generelle fag/VEKS-fag.